

ZAMONAVIY AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING O'QUVCHILAR IJODKORLIGIGA TA'SIRI

Umirova Guldon Jamoliddin qizi

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti

Pedagogika va psixologiya fakulteti 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) ta'lim jarayonida o'quvchilar ijodkorligini rivojlantirishdagi roli va ta'siri o'rganilgan. AKT vositalari ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va yangi g'oyalar yaratishda o'quvchilarga qanday yordam berishi tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ijodkorlik, o'quvchilar, ta'lim, innovatsiya.

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'lim tizimida innovatsiyalarni rag'batlantiruvchi muhim omilga aylangan. O'quvchilarning ijodkorligi esa XXI asr kompetensiyalaridan biri bo'lib, ularning shaxsiy va kasbiy rivojlanishida katta ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy AKT vositalari ijodiy jarayonlarni qo'llab-quvvatlash, yangi fikrlar va yechimlar yaratishga yordam berishda samarali vosita hisoblanadi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) nafaqat ta'lim jarayonini samaraliroq qiladi, balki o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Bu texnologiyalar yordamida o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash, yangi g'oyalar sinovidan o'tkazish, turli multimediya vositalarida ijodiy loyihalar yaratish imkoniga ega bo'ladilar. Shuningdek, AKT o'quvchilarning o'zaro hamkorligini oshiradi, fikr almashish va muammolarga birgalikda ijodiy yondashish jarayonlarini kuchaytiradi. Shu bois, ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalarning samarali integratsiyasi o'quvchilarning ijodkorlik salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu tadqiqotda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'quvchilar ijodkorligiga ta'sirini o'rganish uchun quyidagi metodlar qo'llandi:

1. **Nazariy tahlil** — mavzu bilan bog'liq ilmiy adabiyotlar, maqolalar va ta'lim sohasidagi milliy va xalqaro normativ hujjatlar o'rganildi.

2. **So'rovnoma** — Toshkent va Andijon shaharlaridagi 5 ta umumta'lim maktabining 7–9-sinf o'quvchilari orasida AKT vositalaridan foydalanish darajasi va ijodiy faoliyatga ta'siri haqida so'rovnoma o'tkazildi (jami 120 nafar ishtirokchi).

3. **Eksperimental metod** — 2 guruh shakllantirildi: tajriba guruhi (zamonaviy AKT vositalaridan muntazam foydalanildi) va nazorat guruhi (an'anaviy o'qitish metodlari). Eksperiment 1 oy davom etdi.

4. **Kuzatuv va intervyu** — o'qituvchilar va o'quvchilar bilan suhbatlar tashkil qilinib, AKT vositalarining ijodiy faoliyatga ta'siri haqida fikrlar yig'ildi.

Eksperiment davomida o'quvchilarning ijodkorlik ko'nikmalari, mustaqil fikrlash darajasi va yangi g'oyalar yaratish faolligi baholandi.

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

- Tajriba guruhidagi o'quvchilarning 82% zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ijodiy loyihalar yaratishda faol ishtirok etdi, nazorat guruhi esa 58% ko'rsatkichda qoldi.

- So'rovnoma natijalariga ko'ra, tajriba guruhi o'quvchilari AKT vositalari darslarni qiziqarliroq va ijodkorlikni rag'batlantiruvchi vosita ekanligini ta'kidladi.

- Eksperiment davomida kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, tajriba guruhi o'quvchilari yangi g'oyalarni yaratishda va muammolarni innovatsion yechimlar bilan hal qilishda ancha faol bo'ldi.

- O'qituvchilarning fikricha, AKT vositalari o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirishga yordam berdi, ayniqsa guruhliy ishlarda hamkorlikni kuchaytirdi.

- Nazorat guruhi o'quvchilarida esa ijodiy faoliyat faolligi pastroq bo'lib, ko'proq tayyor bilimlarni qabul qilishga moyillik kuzatildi.

Shunday qilib, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirishda aniq ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Raqamli platformalar, grafik va multimedia dasturlari, virtual laboratoriyalar o'quvchilarga o'z fikrlarini turli shakllarda ifoda etish, eksperimentlar o'tkazish va yangi g'oyalar sinovini o'tkazish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali o'quvchilar o'z ijodiy ishlarini baham ko'rishi, boshqa ishtirokchilardan fikr-mulohaza olishi, hamkorlikda yangi loyihalar yaratishi mumkin.

Tadqiqotlar ko'rsatadiki, AKT vositalari o'quvchilarning muammolarni ijodiy yechish qobiliyatini oshiradi, ularni mustaqil va tanqidiy fikrlashga o'rgatadi. Raqamli vositalardan foydalanish darslarni qiziqarli, interaktiv va amaliy asosda tashkil etishga yordam beradi, bu esa ijodiy salohiyatni rivojlantirishga turtki bo'ladi.

Shunday qilib, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish uchun samarali vosita hisoblanadi. Ularni maqsadli, didaktik asosda qo'llash natijasida o'quvchilar ijodiy fikrlash, muammo yechish va yangi g'oyalar yaratish ko'nikmalarini mustahkamlashlari mumkin.

Shu tariqa, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'quvchilarning ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ularning didaktik

maqsadlarda to'g'ri va maqsadli qo'llanilishi ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammolarni innovatsion tarzda hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Biroq, bu jarayon muvaffaqiyatli bo'lishi uchun o'qituvchilarning texnologiyalarni chuqur bilishi va o'quv jarayoniga to'g'ri integratsiya qilishi zarur. Shuningdek, ta'lim muassasalari zamonaviy texnologiyalar imkoniyatlarini kengaytirib, o'quvchilarga teng imkoniyatlar yaratishi muhimdir. Kelgusida AKT va ijodkorlikni yanada mustahkamlash bo'yicha izlanishlar olib borilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ertug'ul, M. (2021). *Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ta'lim*. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
2. Khasanov, I. (2022). "AKT va o'quvchilarning ijodiy faolligi", *Pedagogika va innovatsiyalar jurnal*, №3, 45–53-betlar.
3. UNESCO (2020). *ICT in Education: A Policy Review*. Paris: UNESCO Publishing.
4. Paul, R., Elder, L. (2014). *Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life*. Pearson.
5. Rubin, B., & Smith, K. (2019). *Fostering Creativity through Technology in Education*. New York: Routledge.
6. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi (2023). *Raqamli ta'lim strategiyasi*. Toshkent.
7. Zokirov, M. (2023). "Raqamli texnologiyalar yordamida ijodkorlikni rivojlantirish", *Innovatsion ta'lim*, №1, 12–20-betlar.